

פרוטוקול מס' 19
מישיבת ועדת הכספים
ביום ד', כ' בכסלו תשי"ב - 19.12.51,
בשעה 08:30.

נוכחים:

היו"ר י. גורי;
י. רוקח;
ר. שרי;
ח. אריאב;
י. אפרתי;
ז. סוזיין;
א. הרצפלד;
י. סרלין;
מ. סנה;
י. בדר;
א. מ. גניחובסקי;
ש. דיין;
י. פורדר;
מ. קלמר.

מוזמנים:

שר האוצר א. קפלן;
מ. זגגי - החשב הכללי;
י. אבולעפיה - משרד האוצר;
ש. ספיבק - מטעם משרד האוצר.

סדר היום:

א. ערבות להקמת ביח"ר לזהורית;
ב. שאילתה - המצב במעברות;
ג. המשך הדיון על התקציב לשנת 1951/52.

א. מתן ערבות לביח"ר לזהורית:

היו"ר י. גורי:
אתמול קבענו, שנתחיל את הישיבה היום בשמיעת הדו"ח של ועדת המשנה בענין הערבות לביח"ר לזהורית.

י. פורדר:
המודבר הוא על ערבות בסך-\$ 3,000,000, שהממשלה עומדת לתת, כדי לאפשר הקמת ביח"ר לזהורית (משי מלאכותי). ועדת המשנה בדקה את הבעיה מ-3 בחינות: א) אם זוהי תעשיית יסוד; כל החברים בוועדת המשנה היו בדעה, שתנאי זה ניתן, כלומר, שזוהי תעשיית יסוד. ב) בדקנו את שאלת הבטחונות, ומאיזה אמצעים יוכל המפעל החדש לשלם -\$ 3,000,000, כי מחובתנו לדאוג לכך, שערבות זו לא תהפוך להתחייבות ממשיית של האוצר. מצאנו בטחונות מספיקים. בנקודה זו אנו ממליצים לפני שר האוצר להעמיד תנאי, שלרשות המפעל יעמוד חומר-גלם לשנה הראשונה, כי אפשרות תשלום ההלוואה תלוייה בזה שהמפעל יוכל לעבוד ולשלם את הכסף מהמחזור והרווחים. לפי המסמכים שקיבלנו, שוויו של חומר גלם לשנה הוא-\$ 1,500,000. ג) דנו בשאלה העקרונית, אם הממשלה רשאית לתת ערבות למפעל פרטי, בצורת ערבות במטבע זר. הוועדה החליטה להמליץ, במקרה קונקרטי זה, על נתינת הערבות, אך הוועדה רצתה להמשיך בדיון על התנאים המוקדמים במקרה כזה, כדי למנוע יצירת תקדים לרעה. היינו רוצים לשבת שוב ולנסות לנסח תנאים, בהם יכול האוצר, לדעתנו, לתת ערבות במקרה מיוחד כזה.

י. בדר: הערבות ניתנת ל-7 שנים. גובה הרבית: $5\frac{1}{2}\% + 2\%$.

ז. סווייף: האם התנאי, שיהיה למפעל חומר גלם לשנה הראשונה, אינו מכביד על האנשים המטפלים בענין זה?

י. פורדר: הם אומרים, שעומד לרשותם החומר הגלמי הדרוש, כי יש להם בתי-חרושת כאלה בארצות אחרות. אנו ממליצים על נתינת הערבות, אך אנו מציעים לשר-האוצר לבדוק אם יש להם חומר גלמי לשנה.

היו"ר י. גורי: (קורא סיכום מישיבת ועדת המשנה).

י. סרלין: ב"כ החברה הודיע, שהם משחררים את הממשלה מדאגה לחומר גלם.

י. פורדר: לא דיברנו על שיחרור הממשלה מדאגה זו, אלא על ההכרח שיהיה בידי החברה חומר גלם לשנה, כדי שיוכלו להפעיל את המפעל.

הוחלט: פה אחד לאשר את הצעות ועדת המשנה. ערבות זו אינה כפופה להגבלות ביחס ל-10% מהיקף התקציב, מכיוון שאושרה פה אחד ע"י חברי הוועדה.

ב. שאילתה - המצב במעברות:

י. רוקח: האם לא באה דרישה מהאוצר, להקצבת סכומים מיוחדים בקשר עם המצב במעברות? יש דברים, שהכרחי לעשותם.

שר האוצר א. קפלן: במידה שישנו כסף בקופה - וזוהי שאלה קשה - אנו מגדילים את התשלומים, הן למשרד הסעד והן למשרד הקליטה. כשנגיע לתקציבי משרדים אלה, אסביר את מצבם. משרד העבודה הציג דרישות בשטח זה. בעזרת הבנק, נעמיד לרשות משרד העבודה סכום של-150,000 - 200,000 ל"י, שניתן כהלוואה.

ג. המשך הדיון על התקציב לשנת 1951/52:

היו"ר י. גורי: הגיע אלינו מכתב מאת שר החינוך והתרבות, הערוך בעקבות הודעתו של שר האוצר, שהרזרבה הגדולה של משרד החינוך והתרבות, דינה שונה מדין הרזרבות האחרות, ואפשר לחלקה מיד לסעיפים שונים. שר החינוך הציע במכתבו חלוקת הרזרבה כדלהלן:

משרד ראשי - 19,000 ל"י; אגף החינוך -

264,000 ל"י; אגף התרבות - 63,535 ל"י. באגף החינוך יש תוספת של 26 עובדים, שחלק מהם כבר מועסקים, מהם מפקחים, שנכנסו לעבודתם בראשית שנת תשי"ב. לסעיף זה דרושה תוספת של - 35,000 ל"י. בסעיף "בתי ספר בישובי ערבים" היה קיצוץ ב-90,000 ל"י, והמשרד מציע להחזיר את הסכום הזה מתוך הרזרבה, כי ניתנה כבר פעמים אחדות הכטחה להשוות את משכורת המורים הערביים למשכורתם של המורים העבריים. להוראת חקלאות בבתי-ספר עממיים מציע המשרד להוסיף - 300,000 ל"י. לגני ילדים, החזקה והשתתפות - 20,000 ל"י. ההפרש בין הצעת האוצר לבין הצעת המשרד בסעיף זה היה בסך - 43,000 ל"י. להענקות לבתי-ספר תיכוניים מציע המשרד להוסיף - 10,000 ל"י. בדרך כלל מגיע רק חלק קטן מהענקה זו לתמיכה ממשית בבתי-ספר תיכוניים, כי בסכום זה כלול סכום של קרוב ל-10,000 ל"י לקרן סטיפנדיות ע"ש מוסינזון, וכ-20,000 ל"י מוצאים להקמת קרן פנסיה למורים בבתי-ספר תיכוניים, להשלמת החסר. יש בתי-ספר, שחטר להם סכום כה גדול כדי לקיים את ההסכם מלפני שנתיים, שבהקצבה הניתנת על ידי משרד החינוך והתרבות יוכנס סכום מתאים להקמת קרן זו, שההקצבה הניתנת להם אינה מספיקה לכיסוי הדרוש להקמת הקרן. ברוב בתי-הספר מוקדש החלק הארי של ההקצבה להקמת הקרן. תמיכה זו ניתנת רק לבתי-ספר ציבוריים, ולא לגימנסיות פרטיות. בדרך כלל, מלבד יוצאים מהכלל מועטים, בנויים מוסדות אלה כמוסדות ציבוריים או חצי-ציבוריים. המשרד מציע להחזיר, בסעיף "בתי מדרש למורים, החזקה" סכום של - 22,000 ל"י, מתוך - 24,000 ל"י שקוצו. לסעיף "השתלמות מורים, מפקחים ועובדים" מציע המשרד להוסיף - 3,000 ל"י. באגף התרבות, הפירות הוא כזה: - 2,000 ל"י לעובדים; 1,535 ל"י לייסוד האקדמיה ללשון (בסעיף זה היה קיצוץ של 3,535 ל"י). - 5,000 ל"י להחזקת בתי תרבות וציודם; - 25,000 ל"י לעידוד פעולות הקליטה; - 15,000 ל"י להקניית הלשון לעולים; ועוד סעיפים אחדים. (קורא). הסכום של - 264,000 ל"י מהווה בערך חמשית מהסכום שקוצץ, המגיע ל-1,250,000 ל"י, מזה - 1,000,000 ל"י באגף החינוך ו-250,000 ל"י באגף התרבות. האוצר החזיר חלק מהסכום הזה, והדבר בא לידי ביטוי בהקצבות שניתנו לאוניברסיטה העברית, לטכניון ולמכון וייצמן.

מ. זגגי:

אני מציע לא לחלק את הרזרבה הזאת. תקציב החינוך מכיל 3 - 4 סעיפים, בהם לא הוצאו למעשה הכספים. סעיפים אלה הם: הקצבות לבתי ספר תיכוניים, בתי-ספר ערביים, וכו'. משרד החינוך לא הגיש תקציב מעובד לפרטי-פרטיו, ואי-אפשר לדעת אם הסכומים יספיקו עד סוף השנה או לא. יש ויכוח עם הרשויות המקומיות בענין השתתפות הממשלה בהחזקת בתי-ספר יסודיים וגני ילדים, והענין טרם טודר. משרד החינוך רוצה לחלק את הרזרבה, מתוך מחשבה, שלסעיפים אחרים יש בין-כך למצוא את הכספים. נוספו 50 מפקחים. כל משרד רוצה לקבל עובדים נוספים, אבל אף משרד אינו מקבל זאת. קיים ויכוח, באיזו מידה צריך משרד החינוך לנהל משבונות מפורטים של כל מורה; גם הרשויות המקומיות חולקות על השיטה הנהוגה בענין זה. סו"ס שכנענו את ב"כ המשרד, שאין צורך שמשרד החינוך ינהל את חישוב המשכורות של 12,000 מורים. 30 איש אינם יכולים להתפנות לעבודה אחרת, כי הם עסוקים בניהול חשבונות אלה. לו היו הסעיפים החיוניים באים על סיפוקם, הייתי מבין את הדרישה, לחלק מיד את הרזרבה. אבל לעת עתה לא באו סעיפים אלה על סיפוקם, וכל חלוקת הרזרבה הזאת פירושה למעשה, תוספת תקציב.

היו"ר י. גורי:

אני מסכים לחלק מדבריו של מר זגגי. נכון שאין צורך בניהול חשבונותיו של כל מורה במשרד המרכזי. מר זגגי לא ענה על הדרישה, להקציב סכום של - 90,000 ל"י להשוואת משכורות המורים הערבים למשכורות המורים העבריים. ניתנה הבטחה בענין זה מעל במת הכנסת, ויש לקיימה. שר האוצר הודיע בפירוש, שמשרד החינוך יוכל לבוא מיד בהצעות לחלוקת הרזרבה.

אני מציע לבחור בוועדת משנה, שתשמע הסברות על
על סעיף וסעיף, וועדת המשנה תביא אח"כ את הענין לוועדת הכספים.
הייתי תומך בזה, שצציגי משרד החינוך ימסרו את הסבריהם בוועדה המלאה,
אך שמעתי שהוועדה אינה מקבלת ברצון משלחות של משרדים.

ש. דיין: תקציב משרדי הבריאות והחינוך הם גדולים, ורצוי לדון
עליהם בוועדה המלאה. אי-אפשר לסמוך על חלק מן האנשים
בקשר לשני תקציבים אלה, כי כל אחד ואחד מאתנו מעוניין לדעת את הדברים.

א. הרצפלד: אני מציע שהדיון יתקיים בוועדת משנה.

שר האוצר א. קפלן: אני מציע לחלק רק חלק מן הכסף, ולהשאיר
רזרבה מסויימת.

היו"ר י. גורי: חברת הכנסת פרסיץ פנתה בבקשה, שישמעו אותה
בענין תקציב החינוך. היא תוזמן לישיבת ועדת
המשנה.

הוחלט: לבחור בוועדת משנה, שתדון על תקציב החינוך והתרבות
וחלוקת הרזרבה של משרד החינוך והתרבות.
חברי ועדת המשנה הם: י. גורי (יו"ר), י. רוקח,
א. מ. גניחובסקי, ש. דיין.
ועדת המשנה תשמע את נציגי המשרד, ואת חברת
הכנסת ש. פרסיץ, יו"ר ועדת החינוך. ב"כ האוצר
ישתתף בישיבת הוועדה.

משרד החקלאות - 1,850,000 ל"י:

י. רוקח: מוזר הדבר, שבמדינתנו, הרוצה להתפאר ~~בעבודת~~
בחקלאות המפותחת שלה, יהיה תקציב של
1,850,000 ל"י בלבד לחקלאות, סכום שאינו עומד בהתאמה לערך החקלאות
ופיתוחה. קיים עוד משרד חקלאות במדינה, בתוך הסוכנות. מדוע יש
צורך בכפילות זו? בוודאי יש בשני משרדים אלה אנשים העושים אותה
עבודה. האם איננו יכולים להגיע, לאחר ארבע שנים של קיום המדינה,
לכך ~~ש~~ שיהיה משרד חקלאות אחד במדינה קטנה זו? כפילות זו עולה
לנו גם במטבע זר, כי נוסעים לחו"ל אנשים, גם מטעם המדינה וגם מטעם
הסוכנות. אני מבקש חשובה בענין זה.

י. פורדר: ישנו משרד חקלאות, וישנה מחלקת התישבות. אין
כאן כפילות, אם כי צריך אולי להיות תאום יותר
טוב בין שני המוסדות האלה.

בהתישבות החגשה שלנו הלכנו בדרך אכסטיביט
מאד, והקמנו בזמן האחרון מאות נקודות חדשות. מתעוררת שאלה כלכלית
חשובה, אם יש להמשיך בדרך זו של הקמת נקודות רבות, שאין באפשרותנו
לתת להן את המימון הדרוש. אחת ממטרותינו היסודיות צריכה להיות,
הקטנת הייבוא. אני מוכן לדון על שאלה זו בקשר לתקציב הפיתוח.
יש לנו בארץ חקלאות פרטית, ומנסיוני אני סבור,
שכדאי לטפל בה. מבנה משרד החקלאות מיועד יותר לטיפול של החקלאות
העובדת. האם לא היה כדאי להקים במשרד החקלאות מחלקה מיוחדת, לריכוז
כל השאלות המיוחדות לחקלאות הפרטית? ישנה הזנחה בענין התעשייה
הזעירה במקומות אלה. מדוע לא תוכל להיות יזמה בענין זה? ישנם
דברים מיוחדים, כגון חסה וטבק, שאנו יכולים, לטובת המשק החקלאי,
להוציא עליהם סכומים וטיפול במידה רבה יותר. מה הם הסכומים, העומדים
לרשות עבודה זו?

ח. אריאב: אני מבין שענין ההתישבות אינה נוגעת הנה.
יש מקום להניח, שהיה רצוי לאחד את עבודת שני
המוסדות. מתעוררת בעיה של תיכנון. מלבד סעיף אחד של תיכנון המים,
אינני מוצא בתקציב משרד זה כל ~~א~~ סעיף תיכנון. יש ליקוי גדול
בתיכנון החקלאות. ישנו עודף תיכנון במחלקות שונות, הסותרות זו את
עבודת זו, צריך להיות גיאום בתיכנון בשני משרדים אלה, שעליהם דיבר
מר רוקח. כעת יותר קל למזג את עבודת שני המוסדות, מכיוון שכראש
שניהם עומד אותו איש.

7004 ל"י. הייתי מציע להגדיל את הסעיף הזה. משרד החקלאות מטפל בדברים חשובים מאד. יש בציבור רושם, שכל כאילו חלק מסויים מקופח, כאילו חלוקת הטכומים אינה מוצדקת. התוצאות מראות, שיש מקומות, בהם יש עודף מכונות, ומקומות אחרים, בהם חסרות מכונות. אם תהיינה ועדות מייעצות מורכבות מנציגי הסקטורים השונים, יתוקן רושם זה.

לדעתי, הסכום שנקבע בסעיף "המחלקה לחקר, הדרכה וחינוך חקלאי", אינו מספיק. אנו זקוקים מאד למדענים בחקלאות. אינני שותף לדעתו של מר דיין, שהשתלמות בחורינו הביאה נזק, ושהבחורים שאותם שולחים אינם חוזרים. אני גר ליד ביה"ס החקלאי בפרדס חנה. 95% מבוגרי ביה"ס שהשתלמו בחו"ל חזרו לארץ, והם מדריכים אגרונומיים או עובדים בחקלאות, או נמצאים בשירות בצבא. חסרים אגרונומיים. אינני מוצא בתקציב זה כל סכום לתמיכה בביה"ס בפרדס חנה, המוציא מדי שנה תלמידים חקלאיים בעלי השכלה תיכונית. אני מציע להגדיל את השתתפות המשרד בהשתלמות.

אני תובע הגדלה בסעיף "המחלקה להגנת הצומח". אם באמת יש לנו ענין בפרדסנות, עלינו לא להזניח את הטיפול בעצים, שהכנימה השחורה אוכלת בהם את שארית הייצוא. ההנחה היא, שהפרדסנים עצמם יוסיפו מכספם. הם אינם מתנגדים לכך, אך הסכום בסעיף זה הוא קטן מדי. אם רוצים להלחם במחלות כה רציניות, אם היחס לחקלאות היוצרת הוא יחס חיובי, יש להגדיל את הסעיף הזה.

ש. דיין:
אנו מתקרבים בצעדים מהירים לקראת זה, שהמדינה הופכת להיות המוסד המיישב בארץ. אם המדינה נותנת בתים להתישבות, מקבלת הלוואות למים למספר רב של שנים ומוסרת את הכסף לסוכנות, ומספקת חלק גדול מהציוד, אפשר להגיד שהיא נותנת 90% מצרכי ההתישבות. אולם, על ענין זה איננו רשאים להחליט. זהו ענין, שהתנועה הציונית והקונגרס הצינני מתלבטים בו. הסוכנות היהודית לא תוכל לפעול בחו"ל, אם נוציא ממנה את ענין ההתישבות, אנו נמצאים במצב לא קל בשטח זה. אני תובע שתהיה התישבות חדשה, ואצטרף לשיחה בענין זה בצד בדיון על תקציב הפיתוח. נכון שבעניני מים, שהם הסעיף הגדול והחשוב ביותר, קיימת כפילות. אפשר בוודאי לתאם את הפעולות, וכבר התחילו לפעול במגמה זו, שתכניות המים ירוכזו בידי מוסד אחד. הייתי מציע לצרף לשני המוסדות המטפלים בחקלאות ובהתישבות את חברת "מקורות", שהיא חברה חצי-לאומית, ומבצעת תכניות גדולות לשנים רבות. חברה זו חולשת / למעשה על תכניות המים - ובלי מים אין התישבות. יש לרכז את כל מפעלי המים, לרבות "מקורות" במוסד אחד של המדינה.

אחרי שתחנת הנסיונות ברחובות הועברה לרשות המדינה, מן ההגיון הוא, שכל הסעיפים העוסקים בפעולות מחקר ירוכזו במכון זה. תחנת הנסיונות נוצרה לשם מחקר; יש לה בנינים, אנשי מדע וכו'. ייתכן שצריכה להיות ריאורגניזאציה בתחנה; אם כך, יש לעשותה. אינני מבין, מדוע יש להכניס סעיפי מחקר במשרד החקלאות, שאיננו מוסד למחקר.

בתקציב יש סכומים לא קטנים לחינוך חקלאי. הייתי מציע שתהיה מועצה נבחרת מטעם הכנסת, אשר תדע ותכוון את כל מוסדות החינוך החקלאי אשר במדינה.

א. מ. גניחובסקי:
מדוע מחלקים את הטיפול בחינוך חקלאי לשני חלקים, האחד במשרד החינוך והשני במשרד החקלאות? לדעתי כל החינוך החקלאי צריך להיות מרוכז במשרד החקלאות. אין לחלק תפקיד אחד לשני משרדים.

ש. דיין:
משרד החינוך מטפל רק בהוראה חקלאית בבתי-ספר עממיים.

י. אפרתי:
אינני רוצה לדבר כעת על שאלת ההתישבות, כי לא כאן נחליט אם יש לה בתי-ספר; יש לה בנינים, אנשי מדע וכו'. יכול להיות שנגיע לכך. בינתיים מטפל במשרד החקלאות בשירותים לחקלאות, ולא להתישבות. ישנה כפילות מסויימת בעבודה, ואנו משתדלים לתקנה.

דובר כאן על תיכנון. אני מודיע, שהחלטנו על הקמת משרד ממשלתי לתיכנון, שיעבוד בתיאום עם הסוכנות.

הולכת ומוקמה חברה לתיכנון המים, שתעבוד במשותף עם הסוכנות והקק"ל. כל עניני תיכנון המים ירוכזו בחברה זו. חברת "מקורות" היא חברה מבצעת; במידה שהיא קשורה עם תיכנון. היא חשופה

עומדת על הפרק שאלה של הפיכת חלק מההלוואות
ל"סקורות" למניות, ועל ידי כך נקבל את ההשפעה

שר האוצר א. קפלן:

המתאימה בחברה זו.

י. אפרתי:

אני רוצה לציין /התקדמות בתקציב השנה לגבי
השנים הקודמות בתקציב החינוך הקלאאי. הפעם
הוקצבו למטרה זו סכומים ניכרים, אם כי החינוך הקלאאי צריך לתפוס
מקום הרבה יותר חשוב במדינת ישראל. הקימונו מחלקה מיוחדת לחינוך
קלאאי, שתקיף את כל המוסדות הקלאאיים, המוקמים על ידי הממשלה
והנתמכים על ידה. ביה"ס בפרדס חנה נחשב על ידי משרד החקלאות
כבעל ערך רב, והמשרד יגיע למוסד זה, כמו לאחרים. אנו עומדים להקים
בתי ספר חדשים; עומדת על הפרק שאלת הקמת ביה"ס הקלאאי ליד באר-שבע,
ומטפלים בהקמת ביה"ס קלאאי דתי. משרד החינוך מטפל בחינוך קלאאי
בבתי ספר עממיים. כל מוסד חינוכי קלאאי, שאופיו קלאאי בלבד, שייך
לשטח טיפולו של משרד החקלאות. הוקם במשרד החקלאות מוסד נוסף, קציני
פיתוח, אשר מפקח על פיתוח האזורים, גם בהתישבות (כעובדת וגם
בהקלאות הפרטית. אזורי ההתישבות הפרטית תופסים בענין זה מקום ניכר.
אני מצטרף לטענה, שיש להגדיל את הסכום לחינוך קלאאי. ביה"ס במקוה
ישראל, אשר ועדת הכספים בעצמה הוסיפה לו בשנה החולפת -10,000 ל"י,
מקבל סכום פעוט, שייצור בוודאי גרעונות. סכום פעוט זה אינו מוצדק
לגבי מוסד המחנך 500 נערים לחקלאות. אני מסכים לדעתו של מר רוקח,
שתקציב החקלאות הוא באופן יחסי קטן במדינת ישראל. באופן יחסי לתקציבי
למשרדים אחרים, גדל תקציב משרד החקלאות במעט מאד.

אין זה נכון, שלא פיתחנו את המשק הערבי. אופי

המשק משתנה. גידול הטבק מתפתח בממדים רחבים מאד במשק הערבי. אנו
סבורים שנגיע בשנה הבאה ל-60,000 דונם טבק, מהם כ-34,000 דונם בידי
יהודים. גם בשטח גידול הירקות היתה התפתחות ניכרת אצל הערבים.
אנו מבצעים תכנית השקאה גדולה גם באזור המשולש, ועל ידי כך נעלה את
הייצור במשק הערבי. מלבד זה, אנו עושים עבור המשק הערבי פעולות
שגרתיות, כגון מיכון וכו'.

א. הרצפלד:

מכיוון שתקציב משרד החקלאות לא גדל כהרבה,
אני סבור שהורידו מהחלק היוצר במשרד זה כדי

לשלם את ההעלאות במשכורות.

י. אפרתי:

תחנת הנסיונות עברה לרשות הממשלה רק בשנה
האחרונה. הגדלנו את תקציבה בסכומים ניכרים,
ואנו מקוים שתתחיל להיות יותר יעילה מאשר עד כה. אנו נעביר לתחנה
זו כל מה שאפשר; אך אין זה אומר, שמחלקות מסויימות במשרד החקלאות
לא תעשינה פעולות משמעותיות, שאין להן קשר עם תחנת הנסיונות. לכל מחלקה
יש צורך בפעולות הדגמה משלה, שאין להן קשר עם תחנת הנסיונות, ושאינן
נכללות במושג מחקר.

קיימות בעיות של מומחים, בעיות אי-התאמה

ובעיות משרדיות רבות, ולפעמים יש צורך לעשות פעולה, שאינה באדר
השגרה המקובלת.

היתה טענה בקשר להתישבות הפרטית. טענתי איננה

רק טענה של התישבות פרטית, כי אם טענה של כל אזור מטעי ההדר.

זוהי בעיה רצינית, ואנו משתדלים לפתרה. אנו מפחיתים את הלול לקראת
השנה הבאה. שאלו, מדוע אנו מפחיתים באותו אחוז במשקים קטנים ובמשקים
גדולים, כי הדבר אינו מוצדק במידה מסויימת לגבי משקים, שיש להם
עופות מעטים. אנו משתדלים לא לקפח אף אחד, ולפתור אם כל הבעיות.

י. רוקח:

מה בדבר הפיכת האשפה העירונית לזבל אורגאני?

י. אפרתי:

אנו מטפלים בשאלה זו. הדבר דורש אמצעים רבים.

יש דעות שונות בענין זה. בסופו של דבר נגיע

לביצוע התכנית בשטח זה, שיש להן, בלי ספק, ערך גדול.

התעשייה הזעירה איננה נתונה, לעת עתה, לטיפולו של

משרד החקלאות. אנו טוענים שיש להעבירה אלינו; אני סבור שהעברה זו

תבוצע במשך הזמן.

תקציב זה הוא תקציב שירותים, ואין בו סכומים

לפעולות. משרד החקלאות ביצע בשנה שעברה חריש של חצי מיליון דונם

אדמה ב-500,000 ל"י, והשתמש בכספי טובסידיות להרחבת הייצור המקומי;

(אולי פעולה זו לא היתה חוקית, איני יודע). השנה אין לנו כסף לביצוע

עבודות דומות. אנו רוצים להעביר סוליה חדשה לחקלאים.

תקציב לכך, לא בסעיף זה ולא בתקציב משרד ~~התקציב~~ העבודה. ישנן פעולות אחדות, שלא הוקצבו להן כספים, ואיננו יודעים כיצד נבצען. משרד החקלאות סובל מחוסר כספים לפעולות.

בקשר למחלות בפרי ההדר אנו עובדים בשיתוף עם המועצה לשיווק פרי הדר. הממשלה בלבד אינה יכולה לשאת בהוצאות בשטח זה. אנו מתכננים את הפעולה, ביחד עם המועצה. עוד לא שמעתי שיש מחסור בכסף לפעולה נגד מחלות פרי-ההדר. אם יהיה מחסור כזה, נדון במשותף על הסדרת העניין.

א. הרצפלד: משרד החקלאות עלה בתקציבו פחות מכל משרד אחר, והסכום הנוסף אינו מספיק אפילו ליסווי תוספת המשכורות לעובדי המשרד. כלומר, הוקטנו הסכומים לשירותים במשרד זה. שמעתם את אשר אמר מר אפרתי בקשר לחריש בנגב. את החריש הזה ביצענו בשנה שעברה ב-90% ריזיקו, וקרה נס, והוא הצליח. אפשר להוסיף ולחרוץ שטח נוסף השנה. לכך דרושים כספים. יש להעביר פועלים מעבודות ציבוריות לשבדות חקלאיות. גם לכך דרוש כסף. יש מקום להערה רצינית ביחס לתקציב זה; אין לעבור בשתיקה על חוסר הדאגה לייצור מזון משלנו, המתבטא בסכום זה, העושה רושם רע גם כלפי חוץ.

מ. זגגי: אם משווים את התקציב הזה לתקציב משרד החקלאות בשנה שעברה באופן גלובאלי, מתקבל רושם רע. אולם תקציב החקלאות ~~הוא~~ בלבד הגיע בשנה שעברה ל-1,400,000 ל"י, כולל -100,000 ל"י בקשר עם פעולות נגד הארבה. לכן יש להשוות את הסכום הנוכחי עם הסכום של -1,300,000 ל"י. יש להביא בחשבון גם את תקציב המזון, שהתחיל בתקציב החקלאות בתאריך מטויים, בסך -380,000 ל"י. בתקציב החקלאות יש למעשה הגדלה ב-500,000 ל"י, כי כעת הועבר תקציב המזון למשרד המסחר והתעשייה. לא ~~היה~~ קיבלנו מהמשרד הצעה בדבר חריש הנגב. אולי ינסה המשרד להגיע בעניין זה לידי הסכם עם שר המסחר והתעשייה, מכיוון שחריש זה קשור בהגברת הייצור.

היו"ר י. גורני: אני סבור שכל נסיון של העברת סכומים מסעיף לסעיף עלול להכשל, כי אנו דנים על תקציב 1951/52, ואנו עומדים היום בסוף דצמבר. יש מקום להערה, שתקציב זה הוא צנוע למדי, והערה זו תשמע קצת מדריך לקראת התקציב לשנת 1952/53. הערה זו תירשם בפרוטוקול.

שמענו הערה, שפתי הספר החקלאיים צריכים להמציא באופן אכסרטיבי בסמכות משרד החינוך. אותו הדבר נשמר גם לגבי החינוך המקצועי. בעניין זה מוכרח להיות שיתוף פעולה בין המשרדים לחינוך, לחקלאות, ולעבודה ולמסחר ותעשייה. מבחינה תקציבית, מוטב לחינוך החקלאי להיות בסמכות משרד החקלאות, והוא הדין בקשר לחינוך מקצועי. יש למצוא דרך של שיתוף הוגן ויעיל בין המשרדים בשאלה זו.

ש. דיין: את דברי מר אפרתי אני מקבל כחשובה, שפרעונה יהיה בקשר לתקציב הבא. הוא אמר שיש תכניות לשיתוף פעולה ותיאום בשטח התיכונן וההשקאה; הוא הודיע על הקמת בי"ס חקלאי בבאר-שבע. השוכותיו של מר אפרתי הן תשובות חיוביות, אלא שעומדת שאלה של זמן ביחס לביצוע הדברים. יש צורך בבתי-ספר חקלאיים במקומות נוספים בארץ. יש להקים בתי-ספר עבור ההתיישבות הזעירה של משבי פועלים. ישנה מועצה חקלאית ליד משרד החקלאות, שאיננה פועלת למעשה. שר החקלאות אינו צריך למסות עד שיזכירו לו מעל במת הכנסת, שיש לכנס את המועצה הזאת. עליו לאסוף אותה לצתים מזומנות, אחת לחודש, ולא לחצי יום, בו נואם מישהו שעתיים, ומאפשרים לכל אחד מחברי המועצה לומר את דברו במשך דקות ספורות, אלא לזמן ~~הקצר~~ ממושך יותר. נציגי החקלאות הוותיקה בארץ יוכלו לייעץ לשר החקלאות, ויש מה שמוע מהם. אני תובע יחס רציני למועצה זו.

המשרד לנפגעי מלחמה - 63,700 ל"י:

א. מ. גניחובסקי: ברצוני לשמוע אינפורמציה בקשר למשרד זה. היה דיון על חלוקת תפקידי המשרד בין משרד הסעד ומשרד האוצר. מתי ואיך תהיה הפרוצדורה הזאת, ומה יהיה על פקידיו משרד זה?
אתמול היתה כאן משלחת של יהודי ירושלים,

קיימת ועדה מצומצמת, שבראשה עומד מר הרצפלד, שמתפקידה לטפל באנשים אלה. אני מבקש, למרות חיטול המשרד, לאפשר לוועדה להמשיך בעבודתה ולראות, מה ביכולתה לעשות עבור אנשי ירושלים שניזוקו.

י. בדר: אני מברך את משרד האוצר על שהצליח להסד מסרד אחד. אני מקווה שיחשל עוד משרדים אחדים, כי לדעתי מספיקים שבעה משרדים במדינה קטנה זו.

בזמנו עמדה על הפרק בעיה קשה ורצינית של המפונים, בעיה שעלתה למדינה בכסף רב. תמיד הצבעתי בעד מתן פיצויים חלקיים לניזוקים. אולם ישנם ניזוקים רבים בלתי מאורגנים, יוצאי העיר העתיקה ושכונות כגון שיך ג'ראח, שנשארו בחוסר כל. קיים רכוש נטוש ענקי. הרכוש שהערבים השאירו אינו כה גדול כפי שהם אומרים, והממשלה בוודאי תעשה את החישובים שלה, אולם זהו רכוש גדול פי כמה מהרכוש שנשאר ים. לדעתי יש לתת לתושבים אלה, לרכושם נשאר בעיר העתיקה ובשכונות אחרות, תושבים שעמדו ככל יתר תושבי ירושלים בקו הגנת העיר, תושבים שבתיהם נהרסו לפעמים על ראשיהם בשעה שעמדו בקו, פיצוי מתאים. האם מפני שאינם מאורגנים, מפני שאינם חלוצים שיפוסים של אכספורט של תלונות לאמריקה, אין לעזור להם? יש לדאוג להם, בלי לחשוב על טובת מפלגה. הקרבות נסתיומו לפני קרוב ל-4 שנים, והגיע הזמן לעשות משהו עבור אנשים אלה. דרישתי אינה קשורה כלל לתקנות הארנונה, כי הארנונה אינה דואגת לניזוקים אלה.

א. הרצפלד: בזמנו נתקבלה החלטה, והיא לא יצאה אל הפועל,

לדאבוננו, ברוח שבה רצו חברי הוועדה. איננו רוצה לתת ביטוי מלא למצב בענין זה, כי הביטוי יהיה קשה וחמור ביותר. לא התכוונו לתת הלוואות לחמש שנים ברבית עצומה; נכנסנו לתוך ענין זה מתוך רצון לעזור לחלק זה של ירושלים, ופתאום העלו דברים חוקיים ובלתי חוקיים, שאין להם כל שחר. למשל, אמרו, שאנשי עטרות אינם יכולים להיות כלולים בארנונה, כי הם נמצאים מחוץ למדינה. אותו הדבר נאמר גם ביחס ליוצאי העיר העתיקה. אני מציע שוועדת משנה מצומצמת, מרוכזת על ידי יושב-ראש הוועדה, תבדוק את הדבר, ותביא לוועדה את חוות דעתה בענין זה בעוד שבוע. יש לברר, מדוע לא יצאו הדברים אל הפועל, ואיך אפשר להגשים את ההחלטה שנתקבלה בזמנו. אני מציע שמר זגגי ישתתף בישיבות הוועדה זו, כי הוא מכיר את הענין על בוריו. תביעותי בשטח זה מופנות בעיקר לד"ר לנדאו. ההקצבה שנתנה אינה אומרת הרבה לאנשים אלה, אני מקווה שנוכל להרחיב את היריעה תוך חודש או חדשיים, וייתכן שגלכל להוסיף לסכום זה בתקציב הבא.

י. רוקח: אני מציע להטיל על הוועדה להסדיר את הענין תוך חודש ימים. זוהי שאלת כבוד לכולנו. אני מציע לתת לה סמכות להחליט, בלי להביא את הדבר לוועדה המלאה.

היו"ר י. גורי: הוועדה תהיה מוסמכת להחליט רק אם תקבל החלטה פה אחד. אם יהיו חילוקי דעות, יובא הענין לוועדה המלאה.

הוחלט: לבחור בוועדת משנה, שמתפקידה יהיה להסדיר את שאלת מתן פיצויים לניזוקי העיר העתיקה ושכונות ירושלים, תוך חודש ימים. הוועדה תהיה מוסמכת להחליט, אם החלטותיה תתקבלנה פה אחד. אחרת, תתקבל ההחלטה הסופית בוועדה המלאה. חברי הוועדה הם: י. גורי (יו"ר), א. הרצפלד, י. בדר, א. מ. גניחובסקי, ח. אריאב.

המשרד למסחר ותעשייה - 2,392,350 ל"י.

י. רוקח: מה היה תקציב משרד זה בשנה שעברה.

מ. זגרי:
בשנה שעברה היה תקציב של קרוב לשני מיליון ל"י, שהצטרף מסעיפים אחדים: מסחר ותעשייה - 395,000 ל"י; אספקה וקיצוב - 1,200,000 ל"י; חקלאות (בחלק מן הזמן) - 380,000 ל"י; כ-300 אנשי משטרה צורפו לסעיף זה, ועבורם היה סכום מסויים.

י. בדר:
תקציב זה הנו מעניין מאד. היה קיים משרד אספקה וקיצוב; חלק מתפקידי המשרד הזה הועברו למשרד החקלאות, חלק שני - למשרד המסחר והתעשייה, וחלק שלישי - למשטרה. תקציב זה מורכב מתקציב המסחר והתעשייה, בחלק מתקציב משרד החקלאות, ומתוספות שונות. משרד החקלאות ניצל הזדמנות זו כדי להגדיל את תקציבו באופן ניכר בשלב האחרון. לא הגבתי על כך, כי משרד החקלאות הוא משרד, העוסק בעבודות, בהדרכה וכו', ואני בעד מתן תקציבים לו. לתקציב משרד המסחר והתעשייה הוסיפו - 900,000 ל"י ל-3 חדשים. זוהי תוצאה של הריאורגניזציה במשרדים. תקציב משרד המסחר והתעשייה הוא שיא התמציתיות. איננו יכולים לאפשר מידת גמלויות, שהיא מקור לניפוח בעתיד. אני מתנגד בתוקף לחידוש הנוהג של החזקת פקידים על חשבון החשבון המסחרי. לא לד"ר יוסף היתה תמיד פרקטיקה זו, של החזקת פקידים על חשבון החשבון המסחרי. אולם יש לו פרקטיקה נוספת - הוא קיבל פקידים על חשבון מועצת פא"ד, מה שאינו רחוק ממה שנקרא "שוחד ושלמונים", כי זוהי קבלת הקצבות לקבלת פקידים ממסלתיים ממקור פרטי. אני מקוה שנדון בשאלת החשבון המסחרי, שמבקר המדינה, וכן גם שר האוצר, התנגדו לו, ובצדק, כי הדבר **הורג** את כל יסודות דיני נוהג תקציבי, ועושה ללעג את עבודת התקציב. הפעם נכנס דבר זה לתוך התקציב בתור חידוש, וזוהי לגליזציה של נוהג גרוע. במדינה זו, כל תקציב קטן הולך וגדל במשך הזמן. כאן ישנה פרצה קטנה בעקרון, ואם נסכים לה, יביא הדבר נזק רב בעתיד.
יש לי הצעות נוספות בקשר למטפר הפקידים ומכנה המשרד, אך על זה נדון כשנגיע לפרטים.

היו"ר י. גורי:
הובאה לפני המשאלה, שחברי הוועדה החושבים להגיש הסתייגויות, ינסחו אותן לפני שנתפזר בסוף השבוע.

י. בדר:
נוכל לעשות זאת אחרי שנקבל את האינפורמציה הדרושה לנו.

הישיבה ננעלה בשעה 11:15.
הישיבה הבאה מחר בשעה 08:30.